

UCHWAŁA NR 4/2017

Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku z dnia 18 stycznia 2017 r.

w sprawie: przyjęcia stanowiska dotyczącego utrzymania priorytetów w zakresie poprawy stanu powietrza i finansowania tych działań przez NFOŚiGW oraz WFOŚiGW

Działając na podstawie § 22 ust. 2 Statutu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku,

Zarząd Związku uchwala co następuje:

§ 1

Przyjmuje się stanowisko w sprawie utrzymania priorytetów w zakresie poprawy stanu powietrza i finansowania tych działań przez NFOŚiGW oraz WFOŚiGW.

§ 2

Treść stanowiska, stanowiącego załącznik nr 1 do niniejszej uchwały, przekazuje się do Prezesa Rady Ministrów, Ministra Środowiska oraz Marszałka Sejmu RP.

§ 3

Wykonanie uchwały powierzyć Przewodniczącemu Zarządu Związku.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Zarządu
Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego
Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku

Mieczysław Kieca

**Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego
Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku**

44-200 Rybnik, ul. J. i F. Białych 7
tel./fax 32 42-22-446 biuro@subregion.pl www.subregion.pl

*Załącznik nr 1 do Uchwały nr 4/2017
Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego
Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku
z dnia 18 stycznia 2017 r.*

**STANOWISKO
ZARZĄDU ZWIĄZKU GMIN I POWIATÓW SUBREGIONU ZACHODNIEGO
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO Z SIEDZIBĄ W RYBNIKU**

**w sprawie utrzymania priorytetów w zakresie poprawy stanu powietrza i finansowania tych
działań przez NFOŚiGW oraz WFOŚiGW**

Samorządy Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego od kilkunastu lat prowadzą działania mające na celu ograniczenie niskiej emisji i poprawę jakości powietrza. Mimo szerokiego zakresu prowadzonych przez gminy działań, szczególnie w zakresie dotacji dla mieszkańców na wymianę źródeł ciepła na niskoemisyjne oraz działań edukacyjnych i kontrolnych, skala problemu wykracza poza możliwości samodzielnej likwidacji problemu przez mieszkańców i samorządy lokalne.

Problem przekroczenia dopuszczalnych norm jakości powietrza jest szczególnie odczuwalny dla mieszkańców województwa śląskiego, dotyczy jednak znacznej części naszego kraju. Samorządy lokalne we współpracy z samorządem województwa śląskiego wypracowały projekt uchwały sejmiku województwa, przewidującej m.in. wprowadzenie zakazu spalania paliw niskiej jakości.

Naszym zdaniem niezbędne jest opracowanie kompleksowych rozwiązań prawnych i finansowych na szczeblu rządowym, które powinny nadać priorytet działaniom w zakresie ochrony powietrza dla instytucji państwa i szczebla samorządowego. Na bazie dotychczasowych doświadczeń naszych miast i gmin widzimy konieczność i wnioskujemy o podjęcie przez stronę rządową działań w następujących obszarach:

I. Działania legislacyjne:

- 1) Wyeliminowanie z obrotu (zakaz sprzedaży odbiorcom indywidualnym) paliw stałych złej jakości (wprowadzenie norm dot. dopuszczalnej zawartości zanieczyszczeń w stosowanym paliwie oraz minimalnej wartości opałowej, co wiąże się z wyeliminowaniem stosowania mułów węglowych złej jakości jako paliwo w indywidualnych kotłach c.o.).

Zjawisko spalania przez mieszkańców paliw stałych najgorszej jakości jest bardzo powszechne. Na podstawie kontroli prowadzonych przez Straż Miejską Wodzisławia Śląskiego na terenie miasta można oszacować, iż spalanie mułu węglowego jako jedyne rodzaju opału w paleniskach domowych ma miejsce w 2% skontrolowanych posesji, natomiast współspalanie mułu z innym rodzajem paliwa odnotowano aż w 26 % przypadków.

- 2) Dopuszczenie stosowania paliwa stałego gorszej jakości jedynie w sektorze energetyki zawodowej oraz w ciepłownictwie zawodowym.
- 3) Wprowadzenie obowiązku posiadania przez każdy podmiot uczestniczący w obrocie paliwami stałymi oraz przez użytkownika finalnego certyfikatu potwierdzającego wymaganą jakość paliwa.
- 4) Wprowadzenie zakazu produkcji i sprzedaży kotłów c.o. niskosprawnych i wysokoemisyjnych, a tym samym wprowadzenie obowiązku stosowania w budownictwie mieszkaniowym kotłów c.o. spełniających wymagane parametry emisyjne i sprawnościowe (np.: kotły węglowe z mechanicznym podajnikiem paliwa klasy 5 – z możliwością wprowadzenia okresu przejściowego dla kotłów klasy 4 i 3).
- 5) Określenie sposobu prowadzenia kontroli i nadzoru w tym zakresie oraz stworzenie podstaw prawnych dla takich kontroli (m.in.: inspektoratu nadzoru budowlanego – w zakresie zgodności instalacji grzewczej w nowym lub przebudowywanym budynku z założeniami projektowymi, kontroli kominiarskiej – prowadzonej aktualnie w innych krajach europejskich również w zakresie pomiaru emisji z indywidualnych kotłów c.o.).
- 6) Doprecyzowanie zapisów art. 379 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska w celu jednoznacznego umocowania organów wykonawczych gminy w zakresie kontroli (w przypadku województwa śląskiego nastąpiło zakwestionowanie przez wojewodę śląskiego działań kontrolnych prowadzonych przez straże gminne bez udziału rzeczoznawcy).
- 7) Rozważenie możliwości zwiększenia kwoty nakładanych mandatów jako środka przymusu stanowiącego skuteczniejszy sposób egzekwowania zaprzestania spalania odpadów w paleniskach domowych.
- 8) Dostosowanie dopuszczalnych norm zanieczyszczeń powietrza do wartości obowiązujących na terenie innych krajów europejskich (zawyżony poziom alarmowania).
- 9) Rozbudowa systemu monitorowania stanu jakości powietrza, pozwalającego na jego obiektywną ocenę w poszczególnych miejscowościach i dzielnicach. Ze względu na wybiórczą lokalizację stacjonarnych automatycznych stacji pomiarowych (np. na terenie województwa śląskiego znajduje się 28 stacji pomiarowych) dla wielu obszarów niemożliwe jest określenie stanu jakości powietrza.

II. Ramy instytucjonalne i działania systemowe:

- 1) Wykreowanie i prowadzenie odpowiedniej polityki w zakresie funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego, mającej na celu zapewnienie wystarczającego poziomu podaży paliwa o dopuszczalnych parametrach emisyjnych i wartości opałowej, odpowiadającego postępującej wymianie pieców na piece wyższej klasy oraz wyeliminowanie ze sprzedaży przez producentów paliw złej jakości.

Odpowiednia polityka produktowa może być również szansą dla przeżywającej problemy strukturalne branży górnictwa węgla kamiennego, tak istotnej dla gospodarki i poziomu zatrudnienia w województwie śląskim.

- 2) Nadanie priorytetów i wsparcie Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. w zakresie rozbudowy sieci gazowniczej.

PSG jako spółka państwowa powinna prowadzić intensywną politykę rozbudowy sieci rozdzielczej w obszarach nieposiadających obecnie dostępu do sieci. Wymaga to intensyfikacji polityki inwestycyjnej spółki przy odpowiednim zabezpieczeniu finansowym.

- 3) Wsparcie działań związanych z budową i rozbudową zdalaczynnych źródeł ciepła oraz sieci ciepłowniczych.

Ze względu na rozproszenie właścicielskie energetyki i ciepłownictwa zawodowego (spółki państwowe, spółki będące własnością samorządów oraz podmioty prywatne) niezbędne jest stworzenie mechanizmu zachęt ekonomicznych do inwestowania w rozwój sieci rozdzielczej.

- 4) Promowanie i wsparcie stosowania instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii.

Potencjał OZE pozostaje w Polsce ciągle niewykorzystany w wystarczającym stopniu. Mieszkańcy i gminy wykazują naszym zdaniem duże zainteresowanie wykorzystaniem energii słonecznej do wytwarzania ciepła i energii elektrycznej.

- 5) Proekologiczna polityka taryfowa w zakresie cen węgla, gazu oraz energii elektrycznej dla klientów indywidualnych.

Koszt ekologicznego ogrzewania budynków jednorodzinnych jest obecnie wysoki i nieakceptowalny dla wielu mieszkańców ze względu na relatywnie wyższe koszty ogrzewania ciepłem systemowym, z wykorzystaniem gazu czy energii elektrycznej. Przyczyną jest dostępność alternatywnych paliw stałych złej jakości (tzw. muły i floty). Atrakcyjna, stabilna polityka taryfowa, zapewniająca mieszkańcom gwarancję ceny paliwa w dłuższej perspektywie czasu, jest warunkiem podejmowania przez mieszkańców decyzji inwestycyjnych o wydatkowaniu środków na wymianę źródła ciepła.

- 6) Promowanie wykorzystania paliw alternatywnych, np. niskoemisyjnego paliwa węglowego - tzw. „błękitnego węgla” (pilotażowy program badawczy Instytutu

Chemicznej Przeróbki Węgla w Zabrze, w wyniku wstępnej obróbki termicznej powstaje bezdymne, niskoemisyjne i wysokowydajne paliwo węglowe).

- 7) Wsparcie organizacyjne i finansowe placówek badawczo-rozwojowych, prowadzących prace nad wykorzystaniem i produkcją niskoemisyjnego paliwa oraz innych rozwiązań technologicznych pozwalających na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z palenisk w budownictwie indywidualnym (np.: elektrofiltry, urządzenia dopalające spaliny z kotłów c.o.).

Nowe rozwiązania technologiczne w zakresie paliw, modernizacji źródeł ciepła oraz metod oczyszczania spalin mogą stanowić alternatywne, tańsze rozwiązanie problemu niskiej emisji w stosunku do wymiany źródeł ciepła.

- 8) Promocja proekologicznych zachowań gospodarstw domowych, w szczególności zakazu spalania odpadów oraz stosowania metody tzw. górnego spalania w kotłach c.o.

Nadal niezbędne jest budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz przeciwdziałanie spalaniu odpadów. Edukacja w zakresie stosowania rozpalania pieców indywidualnych od góry może przynieść natychmiastowe, bezinwestycyjne efekty w postaci zmniejszenia niskiej emisji i poprawy jakości powietrza.

III. Finansowanie działań prowadzonych przez gminy i mieszkańców w zakresie ograniczenia niskiej emisji:

- 1) Utrzymanie i wsparcie funkcjonowania NFOŚiGW oraz WFOŚiGW na zasadach pozwalających na realizowanie i finansowanie przedsięwzięć lokalnych dostosowanych do potrzeb środowiskowych danego regionu (uchwała Rady Miejskiej Wodzisławia Śląskiego w sprawie przyjęcia stanowiska w związku z projektem zmiany ustawy Prawo ochrony środowiska), w tym:
 - a) zachowanie ciągłości dofinansowania indywidualnego oraz za pośrednictwem gminy,
 - b) udzielanie wsparcia finansowego z maksymalizacją udziału środków stanowiących dotację (zminimalizowanie części dofinansowania stanowiącej pożyczkę),
 - c) odstąpienie od umorzenia pożyczki pod warunkiem przeznaczenia środków pochodzących z umorzenia na inne zadania ekologiczne,
 - d) wprowadzenie programu dofinansowania do kosztów eksploatacji zmodernizowanych źródeł ogrzewania lub dopłat do paliwa ekologicznego dla osób kwalifikujących się do świadczeń pomocy społecznej.

NFOŚ i WFOŚ stanowią dla jednostek samorządu terytorialnego główne krajowe źródło dotacyjne i pożyczkowe finansowania przedsięwzięć ekologicznych. Utrzymanie sprawdzonego modelu instytucjonalnego finansowania jest w interesie strony rządowej i samorządowej – istniejąca struktura organizacyjna funduszy zapewni sprawne wdrażanie również ewentualnych nowych programów dla gmin i mieszkańców.

- 2) Wyłączenie zobowiązań finansowych związanych ze spłatą zaciągniętych przez jednostki samorządu terytorialnego zobowiązań, na cele związane z ograniczeniem

niskiej emisji, ze wskaźnika zadłużenia, o którym mowa w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Intensywna działalność inwestycyjna gmin w ostatnich latach, związana z przygotowaniem i obsługą zadań inwestycyjnych spowodowała w wielu gminach konieczność zadłużenia, zaciągniętego w wielu przypadkach na działania ekologiczne – np. termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w obiektach jednostek samorządu terytorialnego, pożyczki na budowę sieci kanalizacji sanitarnej oraz pożyczki w celu udzielenia mieszkańcom dotacji na wymianę źródeł ciepła. W przypadku niektórych gmin dalsze zadłużanie w celu udzielania dotacji mieszkańcom może napotkać na barierę wskaźnika określonego w ustawie o finansach publicznych.

Proponowane wyłączenie pozwoli na bardziej elastyczne działania gmin oraz będzie stanowić potwierdzenie priorytetów państwa w tym zakresie.

- 3) Wprowadzenia ulgi podatkowej na cele remontowo-budowlane związane z kompleksowymi działaniami termomodernizacyjnymi budynków mieszkalnych i wymianą źródeł ogrzewania na niskoemisyjne i wysokosprawne.

Proponujemy wprowadzenie ulgi podatkowej na wzór istniejącej poprzednio w polskim systemie podatkowym ulgi budowlanej, która byłaby jednak ograniczona wyłącznie do nakładów poniesionych na cele związane z działaniami prowadzącymi do ograniczenia niskiej emisji. Ulga powinna być skierowana głównie do właścicieli budynków jednorodzinnych oraz innych budynków mieszkalnych, z dopuszczeniem budynków, w których prowadzona jest działalność gospodarcza.

W imieniu reprezentowanych przez nas mieszkańców miast i gmin Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego zwracamy się o pilne podjęcie przez stronę rządową wnioskowanych przez nas działań. **Ze względu na drastyczny poziom przekroczeń dopuszczalnych poziomów jakości powietrza i konieczność systemowego rozwiązania problemu, zwracamy się również bezpośrednio do Pani Premier o osobiste zaangażowanie i inicjatywę w zakresie wnioskowanych przez nas działań.**

Osiągnięcie znaczącej i szybkiej poprawy jakości środowiska nie jest możliwe bez zaangażowania strony rządowej we współpracy z samorządami lokalnymi. Ze strony naszych samorządów deklarujemy pełne zaangażowanie we wspólną pracę na rzecz opracowania optymalnych rozwiązań prawnych i finansowych oraz dalsze wsparcie organizacyjne i kadrowe we wdrażaniu polityki proekologicznej państwa.

Przewodniczący Zarządu
Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego
Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku

Mieczysław Kieca

Rybnik, dnia 18 stycznia 2017 r.